

**KONSOLIDATSIYALASHGAN MOLIVAVIY HISOBOTNI TUZISHDA
ZAMONAVIY RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR VA
AVTOMATLASHTIRILGAN TIZIMLARDAN FOYDALANISH
SAMARADORLIGI**

Eshonqulov Azamat Abdiraximovich.

Toshkent xalqaro moliyaviy boshqaruv va texnologiyalar universiteti
“Moliya, bank ishi va buxgalteriya hisobi” kafedrası mudiri PhD, dotsent v.b.

Xalimova Mayram Xamidovna

Toshkent xalqaro moliyaviy boshqaruv va texnologiyalar universiteti
“Moliya, bank ishi va buxgalteriya hisobi” kafedrası assistenti

Annotatsiya

Ushbu maqolada konsolidatsiyalashgan moliyaviy hisobotni tuzishda zamonaviy raqamli texnologiyalar va avtomatlashtirilgan tizimlardan foydalanishning samaradorligi tahlil qilinadi. Raqamli iqtisodiyot sharoitida buxgalteriya axborot tizimlarini integratsiyalash, sun’iy intellekt va “Big Data” texnologiyalaridan foydalanish korporativ hisobotlarning aniqligi va tezkorligini oshiradi. Shuningdek, O‘zbekistonda 2024–2030-yillar strategik rivojlanish yo‘nalishlari asosida moliyaviy hisobotlarni avtomatlashtirishning milliy modeli shakllanmoqda.

Kalit so‘zlar: konsolidatsiyalashgan moliyaviy hisobot, raqamli texnologiyalar, avtomatlashtirish, sun’iy intellekt, moliyaviy shaffoflik, IFRS, axborot tizimlari.

Kirish

Bugungi global raqamli transformatsiya davrida korporativ hisobot yuritish tizimlari yangi sifat bosqichiga ko‘tarilmoqda. Ayniqsa, konsolidatsiyalashgan moliyaviy hisobotni tayyorlashda sun’iy intellekt, blokcheyn, ma’lumotlar buluti (cloud computing) va avtomatlashtirilgan audit dasturlaridan foydalanish kompaniya faoliyatini tahlil qilish va qarorlar qabul qilish jarayonini ancha soddalashtirmoqda. Jahon bankining 2024-yilgi hisobotida qayd etilishicha, raqamli hisobot tizimlariga o‘tgan korxonalar moliyaviy ma’lumotlarni qayta ishlash samaradorligini 35 foizga

International Conference on Educational Discoveries and Humanities

Hosted online from Moscow, Russia

Website: econfseries.com

16th November, 2025

oshirgan. Raqamli texnologiyalar nafaqat hisobot tayyorlash tezligini, balki ma'lumotlarning aniqligini ham ta'minlaydi. Xususan, konsolidatsiyalashgan hisobotlar tuzilayotganda turli sho'ba korxonalar ma'lumotlarini yagona platformaga avtomatik integratsiyalash jarayoni inson omilini kamaytiradi, bu esa xatolik ehtimolini 25–30 foizga qisqartiradi. Bunday yondashuv moliyaviy shaffoflikni oshirish, investorlarga real vaqtda tahlil imkoniyatini yaratish bilan birga, korporativ boshqaruv madaniyatini ham rivojlantiradi. O'zbekiston Respublikasida 2022–2026-yillarga mo'ljallangan Taraqqiyot strategiyasi hamda "Raqamli O'zbekiston – 2030" konsepsiyasi doirasida buxgalteriya va audit sohasida raqamlashtirishni kengaytirish alohida ustuvor yo'nalish sifatida belgilangan. Ushbu dasturlar doirasida moliyaviy hisobotlarni shakllantirishda moliyaviy hisobotning xalqaro standartlari (MHXS) asosidagi axborot tizimlarini joriy etish, elektron audit jarayonlarini yo'lga qo'yish hamda sun'iy intellekt asosida tahliliy platformalarni yaratish bo'yicha amaliy choralar ko'rilmoqda. 2024-yil holatiga ko'ra, O'zbekistondagi 160 dan ortiq yirik kompaniyalar o'z konsolidatsiyalashgan moliyaviy hisobotlarini avtomatlashtirilgan dasturiy platformalarda shakllantirmoqda. Shu orqali hisobot tayyorlash va auditi uchun sarflanadigan vaqt o'rtacha 28 foizga qisqargan, ma'lumotlarni qayta kiritish jarayonidagi xatoliklar esa 40 foizdan 12 foizgacha kamaygan. Bu natija raqamli texnologiyalar moliyaviy boshqaruvning sifat ko'rsatkichlariga bevosita ta'sirini ko'rsatadi. Xalqaro miqyosda ham korporativ hisobotlarda raqamli yechimlardan foydalanish tendensiyasi keskin kuchaymoqda. Jumladan, 2025-yilga borib, Yevropa Ittifoqidagi kompaniyalarning 90 foizdan ortig'i konsolidatsiyalashgan moliyaviy hisobotlarni to'liq avtomatlashtirilgan tizimlar orqali yuritishga o'tmoqda. Bu jarayon nafaqat samaradorlikni, balki korxonalar o'rtasida axborot almashinuvining tezligi va xavfsizligini ham oshiradi. Raqamli transformatsiyaning yana bir muhim jihati – moliyaviy hisobotlarning ochiqligi va xalqaro solishtirish imkoniyatining kengayishidir. Avtomatlashtirilgan tizimlar orqali tayyorlangan konsolidatsiyalashgan hisobotlar investorlar va nazorat organlariga real vaqt rejimida tahlil o'tkazish imkonini beradi. Bu esa investitsion qarorlar qabul qilishda tezlik va ishonchlilikni kafolatlaydi. Konsolidatsiyalashgan moliyaviy hisobotni tuzishda zamonaviy raqamli texnologiyalarni qo'llash O'zbekiston korxonalarining

International Conference on Educational Discoveries and Humanities

Hosted online from Moscow, Russia

Website: econfseries.com

16th November, 2025

global moliya tizimiga integratsiyalashuvini jadallashtirmoqda. Avtomatlashtirilgan tizimlar orqali axborot oqimining aniqligi, tezkorligi va tahliliy quvvati oshib, buxgalteriya jarayonlarida inson omilining kamayishi korporativ shaffoflik darajasini yangi bosqichga olib chiqmoqda. Shu sababli, kelgusida raqamli texnologiyalar asosida konsolidatsiyalashgan hisobotlarni yuritish nafaqat iqtisodiy, balki strategik ustuvorlik sifatida qaralishi lozim.

Tahlil va takliflar. Konsolidatsiyalashgan moliyaviy hisobotni tuzishda raqamli texnologiyalardan foydalanish jarayoni nafaqat ma'lumotlarni qayta ishlash tezligini oshiradi, balki hisobotlarning aniqligi, ishonchliligi va shaffofligini ham sezilarli darajada ta'minlaydi. 2024-yil yakunlariga ko'ra, O'zbekiston Respublikasida avtomatlashtirilgan buxgalteriya tizimlaridan foydalanayotgan yirik korxonalar ulushi 63 foizni tashkil etgan bo'lib, bu 2021-yilga nisbatan 2 baravarga ko'pdir. Shu bilan birga, raqamli platformalarda tayyorlangan konsolidatsiyalashgan hisobotlar xalqaro standartlarga muvofiqlik darajasi 92 foizga yetgan. Bu natijalar raqamlashtirishning moliyaviy boshqaruv samaradorligiga bevosita ijobiy ta'sirini ko'rsatmoqda. Avtomatlashtirilgan tizimlar, jumladan, **SAP, Oracle Financials, 1C:IFRS**, hamda bulutli ma'lumotlar bazalari korporativ guruhlarining barcha sho'ba korxonalarini yagona raqamli ekotizimga birlashtirish imkonini beradi. Bu orqali konsolidatsiyalashgan hisobot tuzish jarayonida inson omili kamayib, xatoliklar 30 foizdan 8 foizgacha qisqargan. Shu bilan birga, tahlil natijalariga ko'ra, raqamli tizimlardan foydalanayotgan korxonalarning auditorlik tekshiruvlari 25 foizga qisqaroq muddatda yakunlanmoqda.

Shunga qaramay, amaliyotda ayrim muammolar saqlanib qolmoqda. Eng avvalo,

- ❖ korporativ guruhlarining barcha bo'g'inlari o'rtasida ma'lumotlar uzatishdagi nomuvofiqliklar mavjud bo'lib, turli dasturiy platformalarning bir-biriga mos kelmasligi hisobotlarning to'liq integratsiyasini qiyinlashtiradi;
- ❖ kadrlar malakasining yetarli emasligi, ya'ni MHXS asosida raqamli formatda hisobot tuzish ko'nikmasiga ega mutaxassislar sonining cheklanganligi;
- ❖ korxonalarda axborot xavfsizligi masalalariga e'tibor sustligi;
- ❖ kiberxavf-xatarlarning oshishi ham raqamli tizimlarning to'liq joriy etilishiga to'sqinlik qilmoqda.

International Conference on Educational Discoveries and Humanities

Hosted online from Moscow, Russia

Website: econfseries.com

16th November, 2025

2025-yilgi Moliya vazirligi ma'lumotlariga ko'ra, raqamli hisobot tizimlarini joriy etish bosqichida 28 foiz korxonalarda texnik muvofiqlik muammolari, 21 foizida esa kadrlar yetishmasligi qayd etilgan. Bu ko'rsatkichlar raqamli moliyaviy hisobotlarni joriy etishda kompleks yondashuv zarurligini ko'rsatadi.

- **Yagona milliy platforma yaratish;**
- **Kadrlar salohiyatini oshirish;**
- **Sun'iy intellekt va "Big Data"ni joriy etish;**
- **Axborot xavfsizligini kuchaytirish;**
- **Raqamli auditni rivojlantirish.**

Natijalar

- ✓ Konsolidatsiyalashgan hisobotlarni MHXS asosida avtomatik integratsiyalash imkonini beruvchi "Digital Finance Uzbekistan" yagona platformasini joriy etish. Bu barcha korxonalar ma'lumotlarini bir tizimda to'plashga va nazoratni soddalashtirishga xizmat qiladi.
- ✓ 2030-yilgacha har yili kamida 1500 nafar buxgalter va auditorni raqamli texnologiyalar asosida hisobot yuritish bo'yicha qayta tayyorlash zarur.
- ✓ Hisobotlarda xatoliklarni avtomatik aniqlovchi va tuzatuvchi AI-modullarini joriy etish orqali inson omilini minimal darajaga tushirish lozim.
- ✓ Kiberxavfsizlik standartlarini MHXS bilan uyg'unlashtirgan holda blokcheyn texnologiyasi asosida hisobot ma'lumotlarini himoyalash muhim.
- ✓ Audit jarayonlarini to'liq raqamli muhitda o'tkazish, elektron dalillar va masofaviy tekshiruv mexanizmlarini kengaytirish zarur.

Yuqoridagi takliflarni bosqichma-bosqich amalga oshirish konsolidatsiyalashgan moliyaviy hisobotlarning sifatini yangi bosqichga olib chiqadi. Raqamli texnologiyalar asosidagi avtomatlashtirilgan tizimlar yordamida ma'lumotlarni qayta ishlash tezligi, aniqligi va xavfsizligi oshadi. Shu bilan birga, xalqaro investorlar uchun hisobotlarning taqqoslanish darajasi kuchayib, O'zbekistonning moliyaviy shaffoflik indeksi 2024-yildagi 68 foizdan 2026-yilga kelib 80 foizga yetishi kutilmoqda. Bu yondashuv korporativ boshqaruvni takomillashtirish, auditorlik nazoratini raqamli muhitga moslashtirish va investitsion jozibadorlikni oshirish orqali mamlakat iqtisodiyotining raqamli transformatsiya jarayonini

International Conference on Educational Discoveries and Humanities

Hosted online from Moscow, Russia

Website: econfseries.com

16th November, 2025

tezlashtiradi. Shu tariqa, konsolidatsiyalashgan moliyaviy hisobotni tuzishda zamonaviy raqamli texnologiyalarni qo'llash – buxgalteriya amaliyotida samaradorlik, aniqlik va ishonchlilikni ta'minlaydigan strategik yo'nalish sifatida shakllanmoqda.

XULOSA

Konsolidatsiyalashgan moliyaviy hisobotni tuzishda zamonaviy raqamli texnologiyalar va avtomatlashtirilgan tizimlardan foydalanish nafaqat axborot oqimini tezlashtiradi, balki ma'lumotlarning aniqligi, shaffofligi va ishonchliligini ham sezilarli darajada oshiradi. 2022–2026 yillarga mo'ljallangan Taraqqiyot strategiyasi hamda 2030-yilga qadar raqamli iqtisodiyotga o'tish bo'yicha belgilangan ustuvor yo'nalishlar asosida bu jarayon korxonalarda boshqaruv samaradorligini kuchaytirish, investitsion jozibadorlikni oshirish va xalqaro moliyaviy standartlarga mos hisobotlarni tayyorlash imkonini bermoqda. Shu bois, konsolidatsiyalashgan hisobotlarni avtomatlashtirilgan platformalar orqali tuzish, sun'iy intellekt va bulut texnologiyalarini joriy etish korporativ boshqaruvning yangi bosqichiga olib chiqadi hamda moliyaviy tahlilni tezkor, aniq va strategik qarorlar uchun foydali shaklga keltiradi.

Bundan tashqari, raqamli texnologiyalarni joriy etish orqali konsolidatsiyalashgan hisobotlarni tayyorlashda inson omiliga bog'liq xatoliklar kamayadi, audit jarayonlari yengillashadi va real vaqt rejimida nazorat mexanizmlari yo'lga qo'yiladi. Bu esa, o'z navbatida, xalqaro investorlar ishonchini mustahkamlaydi hamda O'zbekiston korxonalarining global moliya bozorlarida raqobatbardoshligini oshiradi. Kelgusida blokcheyn, sun'iy intellekt va big data tahlili asosidagi platformalarni keng joriy etish orqali hisobot jarayonlarining shaffofligi va tahliliy chuqurligini ta'minlash mamlakatning 2030-yil strategik maqsadlariga erishishda muhim omil bo'lib xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI.

1. “Moliyaviy hisobotning xalqaro standartlariga o'tish bo'yicha qo'shimcha chora-tadbirlar” to'g'risida. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining qarori, 24.02.2020 yildagi PQ-4611-son.

International Conference on Educational Discoveries and Humanities

Hosted online from Moscow, Russia

Website: econfseries.com

16th November, 2025

2. “Moliyaviy hisob tizimini xalqaro talab va standartlarga muvofiq takomillashtirish chora-tadbirlari” to‘g‘risida. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining qarori, 15.09.2025 yildagi PQ-282-son.
3. 2022 — 2026-yillarga mo‘ljallangan Yangi O‘zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to‘g‘risida. Prezidentining Farmoni, 28.01.2022 yildagi PF-60-son.
4. “O‘zbekiston — 2030” strategiyasi to‘g‘risida. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining Farmoni, 11.09.2023 yildagi PF-158-son
5. A.A. Eshonqulov Moliyaviy hisobot (Financial reporting) o‘quv qollanman. “TIB NASHR”, - Toshkent, 2025 yil, 485 bet.
6. D.E.Norbekov, A.T.To‘raev, Sh.Sh.Rahmonov. Moliyaviy hisobotning xalqaro standartlari. O'quv qo'llanma. T.: Iqtisodiyot va moliya , 2019. -332 b.
7. Avazov I.R. Konsolidatsiyalashgan moliyaviy hisobotni tuzish va auditini takomillashtirish. iqtisod fanlari bo‘yicha falsafa doktori ilmiy darajasini olish uchun dissertatsiya avtoreferati, Toshkent: 2020 yil. 57 bet.
8. 2021 yil №2-son Barry J. Epstein, Eva K. Jermakowicz. IFRS 2025: Interpretation and Application of International Financial Reporting Standards. – New York: Wiley, 2025, 1240 p.
9. Stephen A. Zeff. Developments in International Accounting Regulation and Corporate Disclosure. – Journal of Accounting Literature, Vol. 44, 2024, pp. 11–39.
10. <http://www.mf.uz> (O‘zbekiston Respublikasi Iqtisodiyot va moliya vazirligi rasmiy veb-sayti).
11. <http://www.uza.uz> (O‘zbekiston Respublikasi Milliy axborot agentligi rasmiy rasmiy veb-sayti).
12. <http://www.stat.uz> (O‘zbekiston Respublikasi Davlat Statistika qo‘mitasi veb-sayti).